

NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG TÁC VẬN ĐỘNG CHỨC SẮC TÔN GIÁO THEO TÌNH THẦN CHỈ THỊ SỐ 18-CT/TW CỦA BỘ CHÍNH TRỊ VỀ CÔNG TÁC TÔN GIÁO

PGS. TS. TRAN THỊ MINH NGỌC^(*)

ThS. LÊ THỊ HIẾU^(**)

Tóm tắt: Trong phạm vi bài viết, trên cơ sở làm rõ khái niệm vận động chức sắc tôn giáo, tác giả đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả công tác này theo tinh thần Chỉ thị số 18-CT/TW ngày 10/01/2018 của Bộ Chính trị về công tác tôn giáo.

Từ khóa: Chỉ thị số 18-CT/TW; chức sắc tôn giáo; công tác vận động

1 Qua hơn 15 năm thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW, ngày 12/3/2003 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX về công tác tôn giáo trong tình hình mới, quan điểm, chủ trương của Đảng về công tác tôn giáo đã đi vào cuộc sống và đạt được nhiều kết quả quan trọng, góp phần xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc, đóng góp tích cực vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước. Bên cạnh những kết quả đạt được, Bộ Chính trị nhận định: “Công tác tôn giáo vẫn còn một số hạn chế nhất định. Công tác tuyên truyền chức sắc, đồng bào có đạo chưa thực sự đổi mới và phù hợp với thực tiễn...”⁽¹⁾

Để tiếp tục thực hiện hiệu quả các quan điểm, nhiệm vụ về công tác tôn giáo của Đảng, Bộ Chính trị đã ban hành Chỉ thị số 18-CT/TW ngày 10/01/2018 về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa IX về công tác tôn giáo trong tình hình mới. Chỉ thị yêu cầu các cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị - xã hội, tổ chức xã hội - nghề nghiệp, người đứng đầu các cơ quan, đơn vị, cần quán triệt và tập trung thực hiện tốt 07 nội dung trọng tâm về công tác tôn giáo. Trong đó, cần “Chú trọng công tác vận

động chức sắc tôn giáo”, “Chủ động tích cực tiếp xúc với các chức sắc để tăng cường sự hiểu biết, cởi mở, chân thành, tạo niềm tin cho tín đồ các tôn giáo hiền, đồng tình, gắn bó, đồng hành cùng dân tộc, tích cực tham gia xây dựng khối đại đoàn kết giữa đồng bào theo tôn giáo với đồng bào không theo tôn giáo và giữa các tôn giáo”⁽²⁾.

2. Chức sắc tôn giáo là “tín đồ được tổ chức tôn giáo phong phẩm hoặc suy cử để giữ phẩm vị trong tổ chức”⁽³⁾. Do có phẩm vị trong tôn giáo nên đôi với Giáo hội, chức sắc có vị trí, vai trò nòng cốt, quan trọng, có khả năng chi phối, quyết định ở mức độ khác nhau đối với đường hướng hoạt động, sự tồn tại và phát triển của tổ chức Giáo hội. Tuy hàng ngũ chức sắc chiếm bộ phận nhỏ trong cộng đồng tôn giáo, nhưng là bộ phận lãnh đạo, là “lãnh tụ tinh thần” của người theo đạo, có uy tín, ảnh hưởng và khả năng chi phối quần chúng tín đồ. Do đó, sự tham gia, ủng hộ của chức sắc có ý nghĩa rất lớn trong vận động đồng bào tôn giáo thực hiện quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, củng cố khối đại đoàn kết dân tộc nhằm phát huy sức mạnh tổng hợp trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Chính vì vậy, trong công tác tôn giáo, vận động chức sắc có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, là nhiệm vụ chiến lược, thường xuyên của toàn hệ thống chính trị do Đảng lãnh đạo.

Theo Từ điển Tiếng Việt, “vận động” là “tuyên truyền, giải thích, thuyết phục người khác

^(*) Học viện Chính trị khu vực I, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

^(**) Học viện Chính trị khu vực II, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

tự nguyện làm một việc gì"⁽⁴⁾). Đây là quá trình chủ thể tiến hành tác động đến đối tượng vận động để họ tự nguyện thực hiện công việc theo yêu cầu của chủ thể tác động. Theo đó, có thể hiểu, công tác vận động chức sắc tôn giáo là việc các cơ quan trong hệ thống chính trị tiến hành tác động đến chức sắc tôn giáo nhằm tuyên truyền, giải thích, thuyết phục, làm cho họ hiểu, đồng tình, gắn bó, đồng hành cùng dân tộc để xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc và bảo vệ Tổ quốc. *Nội hàm của khái niệm trên bao gồm một số vấn đề sau:*

Thứ nhất, chủ thể tiến hành công tác vận động chức sắc tôn giáo là cấp ủy, chính quyền, các cơ quan, ban, ngành trong toàn hệ thống chính trị. Trong đó, các cơ quan, lực lượng có chức năng về công tác tôn giáo (Ban Tôn giáo, Mặt trận Tổ quốc, Ban Dân vận, lực lượng Công an, Quân đội...) có trách nhiệm tham mưu cho cấp ủy, chính quyền các cấp trực tiếp tiến hành và phối hợp với các ban, ngành chức năng vận động chức sắc theo lĩnh vực, địa bàn phụ trách.

Thứ hai, đối tượng vận động là các chức sắc tôn giáo. Theo Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2006 thì chức sắc là những người có phẩm vị trong tổ chức tôn giáo (phẩm vị được hiểu là thứ bậc cao thấp của phẩm sắc trong tôn giáo). Do đó, chức sắc là người có phẩm sắc, hoặc giữ chức vụ trong tổ chức tôn giáo. Tùy theo mỗi tôn giáo, chức sắc có tên gọi và thứ bậc khác nhau. Trong đạo Phật, chức sắc là Hòa thượng, Thượng tọa (nam), Ni sư, Ni trưởng (nữ); trong đạo Công giáo, chức sắc là Phó tế, Linh mục, Giám mục; trong đạo Tin Lành, chức sắc là Mục sư, Truyền đạo; trong đạo Cao Đài, chức sắc là Giáo tông, Chương pháp, Đầu sư, Phối sư, Giáo sư, Giáo hữu, Lễ sanh; trong đạo Hồi giáo, chức sắc là Hakim, Naep, Ahly, Imâm, Khôtip, Tuân...

Thứ ba, mục đích chung của công tác vận động chức sắc là sử dụng vai trò, uy tín của chức sắc để vận động tín đồ các tôn giáo xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc, tích cực tham gia sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, tùy vào nhiệm vụ chính trị trong từng thời điểm, chức năng, nhiệm vụ của các ban, ngành, lực lượng sẽ có những mục đích cụ thể khác nhau. Vận động chức sắc xây dựng cuộc sống "tốt đời,

đẹp đạo", tham gia các phong trào thi đua yêu nước, các cuộc vận động, các hoạt động từ thiện xã hội; chấp hành tốt chính sách, pháp luật của Nhà nước trong hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo; tham gia giải quyết các vấn đề phức tạp phát sinh trong hoạt động tôn giáo (tranh chấp, khiếu kiện về nhà, đất có liên quan đến tôn giáo; mất đoàn kết trong nội bộ tôn giáo; lợi dụng hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo để trục lợi; hoạt động mê tín dị đoan...); vận động chức sắc, tín đồ chủ động phòng ngừa, đấu tranh chống lại các đối tượng lợi dụng tôn giáo xâm phạm an ninh, trật tự; tham gia đấu tranh phản bác các luận điệu vu cáo, xuyên tạc chủ trương, chính sách về tôn giáo phục vụ công tác tuyên truyền đối ngoại của Đảng, Nhà nước...

Thứ tư, hình thức vận động, bao gồm: vận động rộng rãi và vận động cá biệt. Vận động rộng rãi là tiến hành vận động cùng một lúc đối với nhiều chức sắc. Hình thức này được tiến hành chủ yếu thông qua tổ chức hội nghị, tập huấn về công tác tôn giáo, bồi dưỡng chính trị, kiến thức quốc phòng, an ninh cho chức sắc. Vận động cá biệt là hình thức vận động đối với một hoặc một số chức sắc nhất định. Cán bộ vận động đến nơi ở hoặc cơ sở thờ tự để tuyên truyền, thuyết phục chức sắc. Vận động cá biệt có tính chủ động và tác động mạnh đến tư tưởng, nhận thức, tình cảm của chức sắc nên mang lại hiệu quả cao, nhất là khi cần phát huy vai trò của chức sắc tham gia giải quyết các vấn đề phức tạp phát sinh trong hoạt động tôn giáo, đấu tranh chống lại các đối tượng lợi dụng tôn giáo phá hoại khối đại đoàn kết dân tộc.

3. Việc tiến hành công tác vận động chức sắc tôn giáo liên quan đến thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và tác động đến con người, tổ chức, hoạt động của các tôn giáo, nên đây là vấn đề hết sức nhạy cảm, phức tạp, dễ đụng chạm đến tình cảm tôn giáo của quần chúng tín đồ. Vì vậy, công tác này phải được tổ chức một cách thận trọng, bài bản theo đúng đường lối, chính sách, pháp luật về tôn giáo của Đảng và Nhà nước. Để nâng cao hiệu quả vận động chức sắc tôn giáo theo tinh thần Chỉ thị số 18-CT/TW ngày 10/01/2018 về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX về công tác tôn giáo trong tình

hình mới, cần thực hiện tốt một số vấn đề sau:

Một là, các cơ quan, ban, ngành cần chọn cử những cán bộ có phẩm chất, năng lực làm công tác vận động. Chức sắc tôn giáo là bộ phận lãnh đạo của các tôn giáo, là những người am hiểu giáo lý, giáo luật, hiến chương, điều lệ... tôn giáo. Hầu hết, chức sắc tôn giáo được giáo hội đào tạo bài bản, có kiến thức sâu trên nhiều lĩnh vực, am hiểu chính sách, pháp luật về tôn giáo. Bên cạnh các chức sắc tôn giáo hoạt động tôn giáo theo đúng pháp luật, còn có một số chức sắc hoạt động tôn giáo cực đoan, có tư tưởng chống đối. Do đó, để có thể tiếp xúc, thuyết phục được họ, cán bộ vận động phải có phẩm chất đạo đức tốt, tác phong làm việc nghiêm túc, nhiệt huyết trong công tác; am hiểu giáo lý, giáo luật các tôn giáo; có trình độ, bản lĩnh chính trị vững vàng, có kinh nghiệm, nắm vững chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trên các lĩnh vực, đặc biệt là lĩnh vực tôn giáo.

Hai là, cần có sự chuẩn bị chu đáo trước khi tiến hành vận động. Để vận động chức sắc giải quyết một vấn đề cụ thể trong công tác tôn giáo, chủ thể tiến hành vận động cần nắm chắc tình hình của tổ chức tôn giáo, xác định mức độ uy tín, vai trò, ảnh hưởng của từng chức sắc trên địa bàn để xác định những chức sắc cần vận động. Khi đã xác định được đối tượng vận động, cần nghiên cứu kỹ về họ để nắm được đặc điểm tâm lý, thói quen, nhu cầu, nguyện vọng, đồng thời căn cứ vào quá trình hoạt động tôn giáo để đánh giá, nhận xét, phân loại theo thái độ chính trị, từ đó có biện pháp, nội dung vận động, thuyết phục phù hợp. Chức sắc tôn giáo đa phần là những người có tuổi đời, tuổi đạo cao; đồng thời, hoạt động tôn giáo còn liên quan đến nhiều lĩnh vực khác nhau thuộc chức năng quản lý của nhiều cơ quan, ban ngành. Vì vậy, tùy vào mục đích vận động, tình huống tiếp xúc phải tính toán kỹ về thành phần tham gia tiếp xúc, nội dung vận động thuyết phục, khi cần phải có sự bàn bạc, thống nhất trước giữa các ban, ngành, lực lượng tham gia vận động.

Ba là, công tác tiếp xúc, vận động chức sắc phải tiến hành thường xuyên, liên tục, lâu dài. Hàng ngũ chức sắc tôn giáo ở Việt Nam tuy có đức tin sâu sắc, nhưng đa số đều xuất thân từ các tầng lớp lao động, nên trong cách sinh hoạt, giao tiếp vẫn mang đậm nét của người Việt Nam truyền thống với lối ứng xử

trọng tình. “Với người Việt, nó là nguyên lý mẹ trong việc giải quyết xung đột cũng như mọi mối quan hệ trong xã hội”⁽⁵⁾. Biểu hiện của lối sống trọng tình đó là sự “thích thăm viếng, thăm viếng nhau không còn là nhu cầu của công việc mà là biểu hiện của tình cảm, tình nghĩa, có tác dụng thắt chặt thêm quan hệ”⁽⁶⁾. Với người Việt Nam, “là người quen thân mà lâu lâu không có cuộc gặp gỡ giao lưu thì người ta cảm thấy như mình là người bạc bẽo, vô tình”⁽⁷⁾. Chính vì vậy, việc thường xuyên thăm hỏi, tiếp xúc, đối thoại sẽ tác động đến sự thực tâm trong hành trình đồng hành cùng dân tộc của hàng ngũ chức sắc các tôn giáo, góp phần tăng cường sự hiểu biết, củng cố mối quan hệ gắn bó, bền chặt giữa họ với chính quyền. Đồng thời, công tác vận động chức sắc còn xóa bỏ dần “cơ sở xã hội” mà các thế lực thù địch có thể lợi dụng tôn giáo xâm phạm an ninh quốc gia. Đây là vấn đề có ý nghĩa chiến lược, lâu dài trong việc tác động, định hướng các tôn giáo đồng hành cùng dân tộc trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Bốn là, công tác vận động cần kiên trì thuyết phục, cảm hóa kết hợp với đáp ứng nhu cầu chính đáng của chức sắc. Bản chất của công tác vận động là tuyên truyền, giải thích, thuyết phục chức sắc nhằm tăng cường sự hiểu biết, cởi mở, chân thành, tạo niềm tin cho chức sắc các tôn giáo hiểu, đồng tình, gắn bó, đồng hành và tích cực tham gia xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Để thuyết phục, cảm hóa chức sắc, cán bộ vận động: cần khơi dậy ở mỗi chức sắc ý thức tình yêu quê hương đất nước; thấy được âm mưu, thủ đoạn lợi dụng tôn giáo của các thế lực thù địch chống phá đất nước; giúp họ hiểu được bản chất tốt đẹp của chế độ, đường lối, chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước, sự tương đồng giữa Nhà nước Việt Nam với các tôn giáo trong mục tiêu xây dựng, phát triển đất nước; phát huy tinh thần đoàn kết dân tộc, đề cao những giá trị đạo đức, văn hóa tốt đẹp của các tôn giáo trong sự nghiệp xây dựng đất nước nhằm vận động chức sắc tham gia xây dựng cuộc sống “tốt đời, đẹp đạo”; giúp họ xóa bỏ mặc cảm, định kiến với chế độ, thu hẹp khoảng cách với chính quyền, dần từng bước chuyển đổi thái độ, nhận thức theo hướng tích cực. Đây là quá trình tác động lâu dài, thực hiện qua nhiều bước, nhiều lần tiếp xúc, đòi hỏi sự kiên trì, bền bỉ của cán bộ vận động.

Bên cạnh đó, cán bộ vận động cần gần gũi, quan tâm lắng nghe tâm tư, nguyện vọng, nhu cầu chính đáng của chức sắc, tín đồ để tham mưu với cấp ủy, chính quyền giải quyết kịp thời; hướng dẫn, giúp đỡ chức sắc tổ chức các hoạt động tôn giáo theo đúng quy định của pháp luật để họ ngày càng tin tưởng vào Đảng và Nhà nước, yên tâm hoạt động phục vụ nhu cầu tín ngưỡng tôn giáo của quần chúng tín đồ. Ngoài ra, các cơ quan, ban, ngành cần thăm hỏi, động viên chức sắc trong những sự kiện quan trọng (phong phạm, suy cử...), chia buồn, thăm hỏi, hỗ trợ khi bản thân chức sắc hoặc gia đình gặp khó khăn, hoạn nạn... Từ đó, tạo mối quan hệ gắn bó lâu dài giữa họ với chính quyền, hỗ trợ tích cực cho công tác vận động, thuyết phục chức sắc.

Năm là, công tác vận động phải tiến hành tập trung, có sự chỉ đạo chặt chẽ, thống nhất, phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị. Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX về công tác tôn giáo trong tình hình mới chỉ rõ: "... Làm tốt công tác tôn giáo là trách nhiệm của toàn hệ thống chính trị do Đảng lãnh đạo"⁽¹⁾. Hoạt động tôn giáo liên quan đến nhiều lĩnh vực khác nhau của đời sống xã hội, như quản lý đất đai, xây dựng, giáo dục, y tế, từ thiện xã hội, an ninh - quốc phòng... thuộc chức năng quản lý nhà nước của nhiều ban, ngành trong hệ thống chính trị. Đồng thời, do tín đồ các tôn giáo sống đan xen, phân bố rải rác ở nhiều địa phương nên hoạt động tôn giáo của chức sắc thường liên quan đến nhiều địa bàn với mức độ uy tín, phạm vi ảnh hưởng khác nhau, có chức sắc phạm vi ảnh hưởng ở một xã, phường, thị trấn, nhưng cũng có những chức sắc phạm vi ảnh hưởng trên địa bàn quận, huyện, tỉnh, thành phố hoặc cả nước. Ngoài ra, trong hàng ngũ chức sắc, bên cạnh số đông có thái độ chính trị tích cực, hoạt động tôn giáo thuần túy, có tinh thần yêu nước, đồng hành cùng dân tộc, tích cực tham gia vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, còn một số chức sắc có thái độ cực đoan, muốn giáo quyền ngang với chính quyền, hoạt động thoát ly khỏi sự quản lý của Nhà nước.

Trước thực tế đó, để công tác vận động có hiệu quả cần có sự thống nhất cao về cách đánh giá thái độ chính trị, mức độ uy tín, phạm vi ảnh hưởng của từng chức sắc để xác định cách thức, biện pháp,

nội dung tuyên truyền, vận động; phân công, phân cấp cụ thể trong quá trình vận động. Muốn vậy, phải có sự tham mưu, phối hợp giữa cơ quan, ban, ngành các cấp, các địa phương dưới sự chỉ đạo chặt chẽ, thống nhất của cấp ủy, chính quyền các cấp nhằm phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị trong công tác vận động, tránh khuynh hướng "trống đánh xuôi, kèn thổi ngược" hoặc những biểu hiện đùn đẩy trách nhiệm, "khoán trắng" cho một vài cơ quan chuyên trách.

Trong tiến trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, Đảng luôn khẳng định vị trí, vai trò quan trọng của chức sắc các tôn giáo. Từ đó, tạo điều kiện thuận lợi cho chức sắc hoạt động tôn giáo theo đúng quy định của pháp luật, gắn bó, đồng hành cùng dân tộc, tích cực tham gia xây dựng khối đại đoàn kết giữa đồng bào theo tôn giáo với đồng bào không theo tôn giáo và giữa các tôn giáo nhằm tạo thành sức mạnh tổng hợp của cả dân tộc trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trong công tác tôn giáo, vận động chức sắc có ý nghĩa chiến lược, quan trọng, là nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng. Để thực hiện tốt công tác này theo tinh thần Chỉ thị số 18-CT/TW của Bộ Chính trị, cần chọn cử những cán bộ có phẩm chất, năng lực, có sự chuẩn bị chu đáo trước khi tiến hành vận động; tiếp xúc, vận động chức sắc phải tiến hành lâu dài, thường xuyên, liên tục, trên cơ sở kiên trì thuyết phục, cảm hóa kết hợp với đáp ứng nhu cầu chính đáng của chức sắc; công tác vận động phải tiến hành một cách tập trung, có sự chỉ đạo chặt chẽ, thống nhất, phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị. □

(1) và (2) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Chỉ thị số 18-CT/TW của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa IX về công tác tôn giáo trong tình hình mới*, ngày 10/01/2018, Hà Nội

(3) Quốc hội, *Luật Tín ngưỡng, tôn giáo*, Nxb Lao động, Hà Nội, 2016

(4) Viện Ngôn ngữ, *Từ điển tiếng Việt*, Nxb Tổng hợp, Hà Nội, 2004

(5), (6) và (7) Trần Ngọc Thêm, *Hệ giá trị Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại và con đường tới tương lai*, Nxb Văn hóa - Văn nghệ, Thành phố Hồ Chí Minh, 2016, tr.186 và 199

(8) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa IX về công tác tôn giáo*, ngày 12/3/2003, Hà Nội